

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מתודות ג'אפוס: הגישה הפסיכו-אנליטית - 3296

תאריך עדכון אחרון 26-10-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ציפי פרי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: tsipi.pery@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי שלישי 14.00-15.00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יתבסס על האסכולה הפסיכואנליטית. בסמסטר הראשון נתמקד בידע תיאורטי של מושגי יסוד מהתיאוריה הפסיכואנליטית, דרך שלושה תאורטיקנים מרכזיים: פרויד, ויניקוט ולאקאן. בסמסטר השני יוקדשו השעורים לסוגיות הקשורות בפרקטיקה המקצועית. לימוד הסוגיה יעשה באמצעות ידע תיאורטי, תיאור מקרה מההכשרה ודיון בכיתה.

מטרות הקורס:

במהלך השיעורים נשאף לשלב בין הידע התיאורטי של התיאוריה הפסיכואנליטית והפרקטיקה המקצועית בשדה של העבודה הסוציאלית. הלמידה תכוון לפתח את יכולת ההבנה, ההקשבה והניתוח הדינמי, וכן ולתרגום של כל אלו לעבודה בשדה הטיפולי.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. למידה של המושגים התיאורטיים המרכזיים.
2. פיתוח חשיבה ביקורתית ועצמאית על המושגים שנלמדו.
3. יכולת לתרגם את המושגים התיאורטיים לפרקטיקה של עבודה סוציאלית.
4. פיתוח היכולת להבנות מקרה, עם התבוננות על מה שהיה, ועל מה שניתן להיות.
5. פיתוח חשיבה ביקורתית ביחס למקצוע העבודה הסוציאלית, להתנהלות בארגונים השונים ולאופי העבודה בסוכנויות השונות.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: שיטה משולבת של הוראה פרונטלית, דיון בכיתה, הצגות מקרה, דוגמאות מהפרקטיקה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

סמסטר סתיו :

ההקשר הפוליטי של הגישות הטיפוליות.
פרויד : פיתוח ההוראה ביחס לסימפטום, הלא מודע וההקשבה, דחף המוות.
ויניקוט : תלות מוחלטת, מושג המיכל, תלות יחסית ולקראת עצמאות.
לאקאן : המטאפורה האבהית. הלא מודע מובנה כשפה.

סמסטר אביב : המרחב הפוטנציאלי והשימוש שלו בפרקטיקה.
המודל של מבניי אישיות : נזירות, פסיכואנליטי ואנטי סוציאלי. תיאוריה תיאורית מקרה, פרקטיקה.
הארגון כמקרה, מקצוע העבודה הסוציאלית ותהליך ההכשרה, כמקרה.

חומר חובה לקריאה:

תוכנית השיעורים ורשימת קריאה

מפריד, דרך ויניקוט, אל לאקאן

או

מן האב, אל האם ובחזרה אל האב

פתיחה :

שעור מספר 1 : קווים מנחים ללמידה במהלך השנה.

שעור מספר 2 : למה לי פוליטיקה עכשיו?....

• אילוז, אווה. (2012). הנפש היא חיה פוליטית. הארץ, 6.7.2012.

www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/1.1748968

• רודינסקי, א. (2005). מדוע אנו זקוקים לפסיכואנליזה בימינו ? הוצאת רסלינג : תל-אביב. (חלק ראשון : החברה הדיכאונית, עמ' 41-11).

פרויד : האב המייסד

שעורים מספר 3-4 : פיתוח ההוראה ביחס לסימפטום ובחירת הנזירות

• הדר, א. (2001). השיח הטיפולי: פסיכותרפיה אנליטית כתהליך תקשורתי. הוצאת דביר : לוד. (עמ' 81-100, 41-83).

• חיימוביץ, ש. (2010). פרויד והפסיכיאטריה, על 'מחקרים בהיסטוריה'. הוצאת רסלינג : תל אביב. (המקרה של קתרינה : עמ' 62-58, ועמודים 107-99).

• קינדוז, ז', מ'. (2010). לקרוא את פרויד-גילוי כרונולוגי של יצירת פרויד. הוצאת תולעת ספרים. (עמודים 28-21: מחקרים בהיסטוריה).

• ראקר, ה. (2010). העברה והעברה נגדית. תל-אביב : הוצאת תולעת ספרים. (פרק 1 : הטכניקה הפסיכואנליטית).

שעור מספר 5 : על הלא מודע וההקשבה

• פרויד, ז. (1912). עצות לרופא על הטיפול הפסיכואנליטי. הטיפול הפסיכואנליטי. מגרמנית: ע' רולניק, תל-אביב : הוצאת עם עובד, 2002, עמ' 92-98.

• פרויד, ז. (1926). לשאלת האנליזה בידי מי שאינם רופאים. הטיפול הפסיכואנליטי. מגרמנית: ע' רולניק, תל-אביב : הוצאת עם עובד, 2002, עמ' 149-200.

• קינדוז, ז', מ'. (2010). לקרוא את פרויד-גילוי כרונולוגי של יצירת פרויד. הוצאת תולעת ספרים. (עמודים 121-118: סדרה של המלצות לפרקטיקה).

שעור מספר 6 : דחף החיים ודחף המוות

- לפלאגש, ז'. ופונטאליס ז'. ב', (2011). אוצר המילים של הפסיכואנליזה. הוצאת תולעת ספרים. (הערכים: דחפי חיים ודחפי מוות).
- קינודוז, ז', מ'. (2010). לקרוא את פרויד-גילוי כרונולוגי של יצירת פרויד. הוצאת תולעת ספרים. (עמודים 191-199 : מעבר לעקרון העונג).

ד.ו. ויניקוט : המסע מתלות לקראת עצמאות

שעורים מספר 7-8 : תלות מוחלטת

שעור מספר 7 : "אין דבר כזה תינוק"

- טריאסט, י. (2000). על הפונקציה ההורית של המטפל במתבגרים. הרצאה מתוך יום העיון של מכון סאמיט "הורים, הורות ומתבגרים". 14.11.2000, עמ': 31-45.
- שטרן, ד. (1997). יומנו של תינוק. הוצאת מודן : תל-אביב. (חלק א: עמ' 25-62).
- אוגדן, ת.ה. (2003). מצע הנפש. הוצאת תולעת ספרים: תל-אביב. (פרק 7: האם, התינוק והמצע בעבודתו של דונלד ויניקוט, עמ' 136-144).
- ויניקוט, ד.ו. (1956). מושקעות אמהית ראשונית. בתוך : עצמי אמיתי, עצמי כוזב (עורך עמנואל ברמן). הוצאת עם עובד : תל-אביב, 2009, עמ': 145-153.
- ויניקוט, ד.ו. (1960). התיאוריה של יחסי הורה-תינוק. בתוך : עצמי אמיתי, עצמי כוזב (עורך עמנואל ברמן). הוצאת עם עובד : תל-אביב, 2009, עמ': 178-198.

שעור מספר 8: המושג מיכל וההשלכות שלו לפרקטיקה

- קליין, מ. (2003). כתבים נבחרים. הוצאת תולעת ספרים : תל-אביב.
- סימינגטון, ג'ואל ונוויל (2000). החשיבה הקלינית של וילפרד ביון. הוצאת תולעת ספרים : תל-אביב. (פרק 6: מכל/מוכל, עמ' : 61-69).
- לנדאו, מ. (1993). מחשבות על מיכל ומוכל. שיחות, כרך ז', חוברת מס' 2, מרץ, עמ' : 103-109.
- בוט-ספיליוס, א. (2001). התנסויות קליניות בהזדהות השלכתית. בתוך : מאמרים קליניים על קליין וביון (עורך רובין אנדרסון). הוצאת מודן: תל-אביב, עמ': 101-120.
- פרנץ' ר., וסימפסון, פ. (2004). עבודתנו הטובה ביותר מתרחשת כאשר איננו יודעים את אשר אנו עושים. אנליזה ארגונית-כתב עת לייעוץ ארגוני. חוברת מס' 7, עמ' 21-13.

שעור מספר 9: תלות יחסית

- אוגדן, ת.ה. (2003). מצע הנפש. הוצאת תולעת ספרים: תל-אביב. (פרק 7: האם, התינוק והמצע בעבודתו של דונלד ויניקוט, עמ' 144-152).
- לבוב, א. (2004). שלילת הזמן והמציאות: מחשבות על הורות ללא גבולות. בתוך : הזמן : מבט מהפסיכואנליזה וממקום אחר. (עורכת : אמיליה פרוני). הוצאת הקיבוץ המאוחד : מכון ון ליר, ירושלים.

שעור מספר 10 : לקראת עצמאות

- אוגדן, ת.ה. (2003). מצע הנפש. הוצאת תולעת ספרים: תל-אביב. (פרק 7: האם, התינוק והמצע בעבודתו של דונלד ויניקוט, עמ' 152-160).
- ויניקוט, ד.ו. (1995). משחק ומציאות. הוצאת עם עובד : תל-אביב. (פרק 6: השימוש באובייקט והתייחסויות באמצעות הזדהויות, עמ' 106-113).

ז'אק לאקאן : בחזרה אל האב

שעורים מספר 11-12 : הפונקציה של האב

- ויניקוט, ד.ו. (1988). הילד, משפחתו וסביבתו. הוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר : תל-אביב. (פרק 17: מה בקשר לאבא? , עמ' 91-95).
- בולאס, כ., (2009). היסטוריה. הוצאת תולעת ספרים : תל אביב. (פרק 6 , פונקציות של האב, עמודים 105-107).
- ברנשטיין, ש. (2002). בשחקים אין משחקים. בתוך: המשחק: מבט מהפסיכואנליזה וממקום אחר (עורכת: אמיליה פרוני). הוצאת ידיעות אחרונות וספרי חמד: תל-אביב. עמ' 249-263.
- קייסמנט, פ. (1988). ללמוד מן המטופל. הוצאת זמורה ביתן: תל-אביב. (עמ' 34-35).
- אוונס, ד. (2005). מילון מבואי לפסיכואנליזה לאקאניאנית. הוצאת רסלינג : תל-אביב. (הערכים : אב, אם ותסביך אדיפוס).

שעור מספר 13: "הלא מודע מובנה כשפה"-ז'אק לאקאן
שני שירים

- זלי גורביץ' : הבל שיר מספר 16.
- אגי משעול : אוזים.

שעור מספר 14 : סיכום הלמידה במהלך הסמסטר והנחיות לעבודה המסכמת

תוכנית השיעורים ורשימת קריאה

סמסטר אביב 2014

שעור מספר 1 : מבוא : המודל של מבני אישיות.

- ויניקוט, ד.ו. (1961). סוגים שונים של פסיכותרפיה. מתוך : הכל מתחיל בבית-מסות מאת פסיכואנליטיקאי (עורכים: קליר ויניקוט וריי שפרד), הוצאת דביר, תל-אביב, 1995. עמ' 85-92.
- הרצאה שנתנה בפני האגודה העוסקת באספקטים הסוציאליים והרפואיים של מחלות נפש 'לקמברידג (MIASMA),

שעור מספר 2 : טיפול פרטני נירוטי : יסודות תיאורטיים.

- הדר, א. (2001). השיח הטיפולי: פסיכותרפיה אנליטית כתהליך תקשורתי. לוד : הוצאת דביר.
 - קייסמנט, פ. (1988). ללמוד מן המטופל. תל-אביב : הוצאת זמורה ביתן.
 - אשל, ע. (1997). על 'חורים שחורים', מוות (deadness) והתקיימות אנליטית. שיחות, כרך י"א, 3, עמ' 195-205.
 - ויניקוט, ד.ו. (1954). היבטים מטה-פסיכולוגיים וקליניים של רגרסיה בתוך המערך הפסיכואנליטי. בתוך : עצמי אמיתי, עצמי כוזב . (עורך עמנואל ברמן). הוצאת עם עובד : תל-אביב, 2009, עמ' : 137-120.
- שעור מספר 3 : הצגת מקרה וקבוצת דיון- טיפול פרטני נירוטי.

שעור מספר 4: הסובייקט ההיסטורי.

- אוגדן, ת.ה. (2003). מצע הנפש. הוצאת תולעת ספרים: תל-אביב. (פרק 4: העמדה הדיכאונית והולדתו של הסובייקט ההיסטורי, עמ' : 71-92).

שעור מספר 5 : המרחב הפוטנציאלי -המקום בו אנו חיים.

- ויניקוט, ד.ו. (1995). משחק ומציאות. הוצאת עם עובד : תל-אביב. (פרק 8 : המקום בו אנו חיים, עמ' 122-127).
- אוגדן, ת.ה. (2003). מצע הנפש. הוצאת תולעת ספרים: תל-אביב. (פרק 8 : מרחב פוטנציאלי, עמ' 161-180).
- רוזנר, י. (2002). זכרונות ממחבוא. המשחק בצל השואה. בתוך: המשחק: מבט מהפסיכואנליזה וממקום אחר. (עורכת: אמיליה, פרוני). הוצאת ידיעות אחרונות וספרי חמד: תל-אביב. עמ' 169-184.

שעור מספר 6: המרחב הפוטנציאלי

- תרגול בפרקטיקה-עבודה עם דוחות.

- שעורים מספר 7 ו 9: טיפול פרטני -פסיכוטי: יסודות תיאורטיים.
- או'שונסי, עדנה. (2001). פסיכוזא : אי חשיבה בעולם מוזר. בתוך : מאמרים קליניים על קליין וביון. (עורך: רובין אנדרסון). תל-אביב : הוצאת מודן. עמ' : 140-158.
 - סימינגטון, ג'ו. (2000). החשיבה הקלינית של וילפרד ביון. תל-אביב : תולעת ספרים.
 - ביון, ו. (2003). במחשבה שניה. תל-אביב : תולעת ספרים.
 - ליטל, מ.א. (2005). חרדות פסיכוטיות והכלה. תל-אביב : תולעת ספרים.

שעור מספר 8 : הצגת מקרה וקבוצת דיון- טיפול פרטני פסיכוטי .

- שעור מספר 10 : טיפול פרטני -אנטי סוציאלי : יסודות תיאורטיים.
- וויניקוט, ד.ו. (1967). עבריינות כסימן לתקווה. בתוך : הכל מתחיל בבית-מסות מאת פסיכואנליטיקאי (עורכים: קליר ויניקוט ור"י שפרד), תל-אביב : הוצאת דביר, 1995. עמ' 76-83.
 - שראל, ד. (2013). על הצורך ועל הקושי להיות "נוכחות הורית מיטיבה דיה" לנוכח הידרדרות בגיל ההתבגרות. [גרסה אלקטרונית]. נדלה ביום רביעי 24 יולי 2013, מאתר פסיכולוגיה עברית: <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id&eq;2992>

שעור מספר 11: הצגת מקרה וקבוצת דיון- טיפול פרטני אנטי-סוציאלי.

שעור מספר 12 : דילמות בעבודה בתוך ארגון : יסודות תיאורטיים.

- קרנברג, א. (1993). תהליכים גרגסיביים במוסדות ובארגונים. מתוך : נרקסיוזם אצל : היחיד, הזוג, הקבוצה והארגון. לקט הרצאות מתוך יום עיון שנערך על ידי מכון 'סאמיט', נובמבר, 1992.

שעור מספר 13 : סיכום והנחיות לעבודה המסכמת.

חומר לקריאה נוספת:

סמסטר סתיו

שעור מס' 2 :

• לוראן, א. (2010). *cognition in Lost*. פסיכואנליזה והמדעים הקוגניטיביים. הוצאת רסלינג : תל אביב.

שעור מס' 3-4:

• מיטשל, ס.א. ובלאק, מ. ג'. (2006). פרויד ומעבר לו : תולדות החשיבה הפסיכואנליטית המודרנית. תל-אביב : הוצאת תולעת ספרים. (פרק ראשון : זיגמונד פרויד והמסורת הפסיכואנליטית הקלאסית, עמ' 47-71).

שעור מס' 6:

• פרויד, ז. (1937). אנליזה סופית ואין סופית. הטיפול הפסיכואנליטי. מגרמנית: ע' רולניק, תל-אביב : הוצאת עם עובד, 2002, עמ' 201-226.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 80 %

הגשת תרגילים 20 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

במהלך הסמסטר השני, חלק מהתלמידים יציג מקרה מההכשרה. שאר התלמידים יהיו שותפים בקבוצת דיון, כולל הצגת עמדתם בכתב.